

Óli Jacobsen

Á SALT SILD AVEIÐI VIÐ GØRNUM

Føroyingar hava fiskað sild í mong ár við ymiskum reiðskapum. Her skal verða greitt frá garnaveiðuni í Eysturdjúp, sum endaði í 1968

Tað hevur nógv verið skrivað um teir ymsku veiðihættirnar í føroysku fiskiveiðisøguni. Men tað hevur kortini ikki verið so nógv skrivað um hesa garnaveiðuna.

Tað var seint í 1940-árunum, at skip byrjaðu garnaveiðuveiðu eftir sild millum Føroyar og Ísland. Tað var skjótt, at hetta gjørdist tann stóra veiðan á sumri og heysti við 10-tals skipum og fleiri hundrað fiskimonnum. Fyrstu árin var byrjað fyrst í august og hildið varð fram út í oktober, so leingi sum veðrið loyvdi fiskiskapinum.

Tá ið Ísland flutti fiskimarkið út á 12 fjórðingar í 1958, var ikki longur lónandi at fara undir Ísland við snellu. Hesi skipini fóru í staðin á sildaveiði fyrst í juli.

Her skal í hvuðsheitum verða greitt frá mannagongdini á hesi veiði. Frásøgnin er frá gøtusluppini Báran, meðan myndirnar stava frá Fimm Systkin, eisini ein slupp í Gøtu.

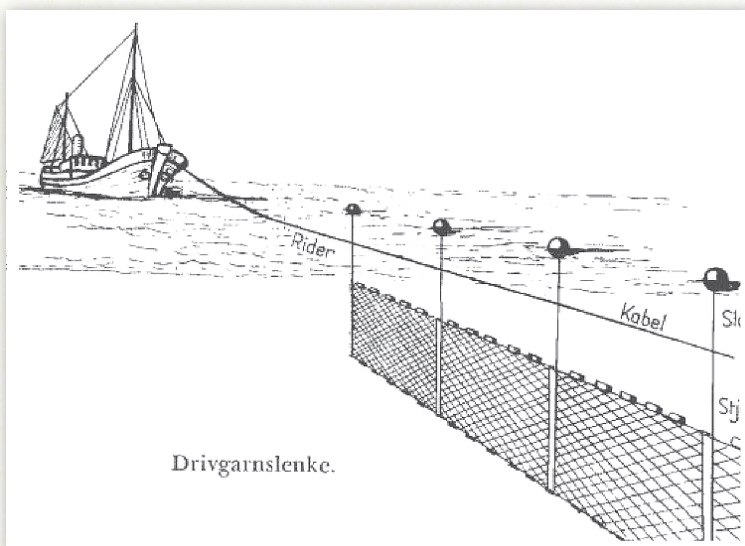
Tey fyrstu árin vóru gørnini gjørd úr bummull. Tey máttu saltast undir dragingini fyri at halda sær. Men so við og við varð skifti yvir til nylongørn. Tey vóru meira haldbar og kravdu ikki so nógv røkt sum bummulsgørnini.

Fyrst skuldi riggast til

Tað fyrsta, sum skuldi gerast, áðrenn farið varð á sild var at manningin fór at rigga til.

Hvørt skip hevði út móti 100 gørnum, sum vóru knýtt saman í eini longd. Gørnini høvdu sjálvi flot og søkk, men millum gørnini var ein steinur sum var søkk, og so ein stroppur í erva, sum helt garninum uppi. Longdin á stroppinum var avgerandi fyri, hvussu djúpt gørnini stóðu.

Stropparnir vóru knýttir á ein trossa, og í hvønn stropp var so knýtt ein boya. Eitt tað týðningarmesta við tilriggingini var merk-

Hetta er mynd av uppsjóar garnaveiðu, nakað soleiðis sum hon er lýst í greinini.

ingin av trossanum. Hann skuldi mástast upp, og tað skuldi setast eitt merki á trossan, har hvørt garn skuldi festast. Longdin millum merkini skuldi svara til longdina á gørnunum, so tey kundu standa beint í sjónum.

Tað var ikki so sjáldan, at trossin mátti merkjast um aftur. Gekk illa við fiskiskapinum, kundi skiparin skylda uppá, at trossin var skeivt merktur, so gørnini stóðu skeiv í sjónum. Men tað var sjáldan, at ein nýggj merking broytti nakað.

Skipinum fingur eisini ein "hjal". Hann var bygdur aftast á skipinum til goymslu av tónum tunnum.

Leitingin eftir sildini

Tá ið liðugt var at rigga til, varð farið avstað. Manningin kundi telja 12 mans við eini slupp. Vanliga var farið tíðliga seinnaðagin, so setast kundi seinnaðartin dagin eftir.

Kunsturin var nú at kunna seta gørnini soleiðis, at sildin svam seg fasta í gørnini. Skipini

skipan eitt framstig, tí á radioapparatinum var ein pinnur, sum reisti seg fyri hvørt signal. Tá var nóg mikið at telja, hvussu ofta pinnurin reisti seg.

Eitt annað framstig hesa tíðina var peilarin. Við honum kundi staðfestast í hvørji ætt eitt skip kundi vera í mun til eitt annað. Tí kundi ofta hoyrast, at ein skipari kundi telja 1,2,3 og uppeftir ella 10,9,8 og niðureftir. Tá kundi staðfestast um peilaða skipið var til dømis sunnanfyri ella norðanfyri eins egna.

Gørnini verða sett

Við hesum tólum skuldi skiparin finna, hvar ið setast skuldi. Tá ið hann hevði lagt stilt, gav skiparin boð um at seta. Skipið varð lagt at seta undan vindinum. Stropparnir við gørnunum vóru festir í trossan, síðan var boya fest í stroppin.

Hvussu langa tíð tað tók at seta valdaðist, hvussu nógvur vindur var. Gekk tað skjótt kundi tað vera ein tími. Var tað lítið av vindi kundi tað taka fleiri tímar. Tá ið seinasta

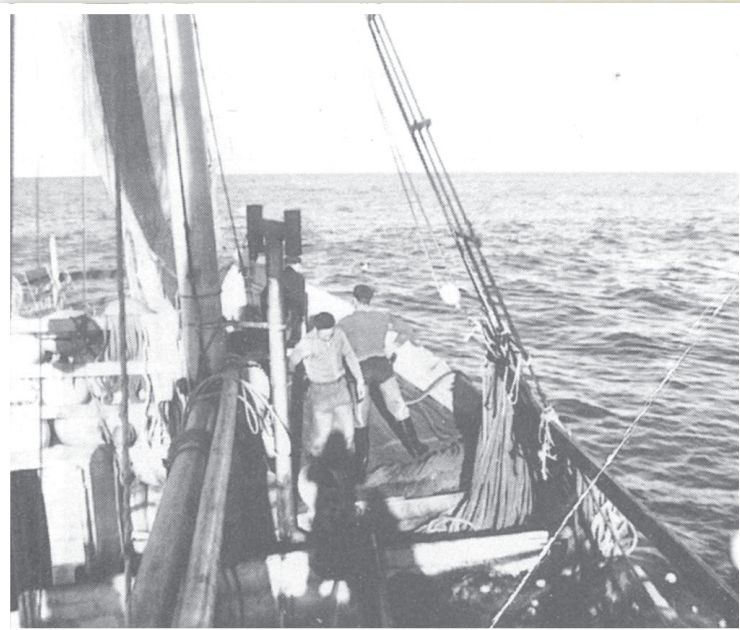
garnið var farið, fór nakað væl av trossanum út afturat. At enda var trossin festur í skipið, sum saman við reiðskapinum rak fyri vág og vind, til dragast skuldi aftur morgunin eftir.

Tað vóru eisini nógv russisk garnaskip á somu leiðum. Tey sigldu gørnini út á tvørs av vindinum. Hetta skapti onkuntíð føroysku skipunum trupulleikar.

Dragingin

Tíðliga morgunin eftir var farið undir at draga. Manningin varð útpurrað um fýratíðina og fekk sær ein drekkamunn, áðrenn lagt varð á. Teir fyrstu, sum fóru til verka, vóru teir, sum skuldu draga trossan. Gørnini vórðu drigin inn í bakborð í eina garnarullu, sum varð drigin av línuspælinum. Við rulluna vóru vanliga tveir menn.

Gørnini vóru so drigin yvir í hitt borðið í netapavnin. Her var so restin av manningini. Teirra uppgáva var at rista sildina úr gørnunum. Sildin stóð jú fóst í meskunum, so hetta kundi vera strævið. Hetta valdaðist eisini

Gørnini verða sett